

Jiří Slepíčka

Tržiště duší

Den první

Betaj s povzdechem znovu sesedl z koně. Zvíře již bylo znaveno, ztěžka dopadalo na nohy a bylo pokryto potem. Třetí den se již plahočili tímhle krajem, který nezná měkkou půdu, rovný palouk a trs bujné trávy. Země tu pod kopyty jenom klapě a je plná ostrých hran. Není tu jiné stezky než té, kterou chodí zvěř, a i ta se mnohde *ztrácí*. Borovice je jediný strom, schopný udržet se ve zdejších skalních puklinách. A po východní straně stále tentýž skalní hřeben, vysoký sotva padesát sáhů, ale strmější než kmen stromu, nepřekonatelný i pro toho, kdo by tudy krácel pěšky.

Přestože kraj se po tři dny neměnil, něco tu teď přece jen bylo nového. Ten dým, který stoupal k obloze.

O kus dál na sever vězel ve východní skále srub, zaklesnutý do skalní prohlubně. Byla to pevná stavba ze silných kůlů, s komínem, z něhož se kouřilo, dvěma okny a širokými dveřmi na západ. A co bylo zvláštní, k těm dveřím vedlo široké kamenné schodiště.

Člověk znamená nebezpečí. Bylo by rozumné vyhnout se těm, kteří srub obývají, uvažoval Betaj, skrytý za balvanem. Ale hlas prázdného žaludku nešlo opominout. Povyτάhl meč za opaskem, odepjal štít a přehodil si jej na záda. Popadl zvíře za uzdu a vzpřímeně krácel ke srubu. Zvedl se lehký vítr a rozšuměl se v řídkých korunách stromů. *Nechod' tam!*, šuměly jehličky borovic tiché varování, *uteč, dokud je čas!* Šuměly marně, Betaj jejich slovům nerozuměl.

Když došlápl na první schod, v okně se objevil muž s nataženou kuší.

"Buď pozdraven, otče!" vykřikl Betaj dříve, než stařec mohl provést svůj další záměr - ať už byl jakýkoliv. "Jsem kupec a cestuji se svými druhy na sever do Elvakonu. Jsem potěšen, že i zde je možné potkat někoho, komu můžeme nabídnout své zboží k výměně."

Stařec mu nehybně hleděl do očí. Viděl muže dosud mladého, oděného v kůžích, s lukem přes rameno, dlouhým mečem a několika váčky za pasem, vyhublého, ale dobře stavěného, s černými vlasy, téměř holou, propadlou tváří a očima barvy medu. Stál pořád na schodech a čekal na odpověď.

"A kde jsou tví druhové, cizince?" zeptal se stařec nakonec.

"Táboří opodál, už se jim dneska nechtělo až sem," lhal Betaj. Netušil, kolik lidí tam může být, a nechtěl, aby se na něj ve vědomí, že je sám, všichni vrhli a podělili se o jeho majetek. Musel se pokusit vzbudit respekt.

"Dobrá, uvidíme, jestli nám máš co nabídnout," řekl muž v okně. "Pojď tedy dovnitř. Ale koně nechej venku, nejsme zvyklí spát se zvířaty."

Srub s nábytkem nebyl zevnitř o nic větší než zvenku, jeho

východní strana přilehlá ke skále se však otvírala do tmavé jeskyně. Sluneční paprsky, vcházející do těch míst zvenku a odkudsi shora, vrhaly chatrné světlo na temná zákoutí, v nichž se Betaj bezúspěšně snažil zachytit známku přítomnosti dalších lidí.

"Ukaž mi tedy to své skvělé zboží," vyrušil ho stařec uprostřed prohlídky. Jeho nečetné dlouhé vlasy i bujné vousy měly barvu šedou jako skála kolem. Nebyl hubený, břicho mu vystupovalo. Hlas měl ochraptělý, jeho pobídnutí znělo cizím přízvukem a některá slova vyslovil trochu jinak. Jistě ne z důvodu, hádal Betaj, že by ten jazyk byl pro něj cizí, ale prostě proto, že v každém kraji lidé trochu jinak mluví.

"Mám kůže a kožešiny, sůl i drahé kameny," nabízel Betaj zboží, o kterém věděl, že je skutečně vlastní.

"Jaké kožešiny, cizince?"

"Jaké požádáš. Vlčí, spoustu zaječích a jednu medvědí." Stáhl z koně objemný kožený vak a rozprostřel poněkud tenké jarní kožešiny po dřevěné podlaze.

Dvě zaječí kožky různé barvy vyměnil za tučt sušených ryb. V ústech se mu při tom sbíhaly sliny. Za dvě kožešiny, jednu z medvěda, druhou z vlka, dal starý muž hrubý drát stříbra, tak velký, že se sotva vešel do dlaně. Drahokamy opovržlivě odmítl se slovy, že jsou to obyčejné barevné kamínky. Vzal si sůl, ale jen maličkou hrudku, třebaže mu jí Betaj vnucoval mnohem více, ježto jí před měsícem spoustu nasbíral daleko na jih odtud a teď nevěděl, co s ní. Za hrudku dostal velký pohár jakési ovocné šťávy. Vida, stařec si tu nežíje špatně!

Poté, co žíznivě vyprázdnil nádobu, se Betaj otázel na to, co mu ještě vrtalo hlavou: "A kde ty skrýváš své druhy, otče? Či tu snad žiješ sám?"

Stařec chvíli váhal.

"Pravdaže, sám, proč bych to před tebou tajil. Ale jak vidíš, vystačím si. A se zlou se potáže každý, kdo přijde do mého domu nevítán."

"Nechovám k tobě žádný špatný úmysl," ujišťoval Betaj a osmělil se i on vyjít s pravdou ven: "Koneckonců ani já po této zemi nejezdím nikomu po boku. Nejsem žádný kupec... jsem jenom tulák. Věčně hladový tulák."

Stařec mu opět zpytavě hleděl do očí, jako by se z nich pokoušel vyčíst Betajovy pravé úmysly. Nakonec se usmál a řekl: "Sem ke starému Dubkobezovi málokdy někdo zavítá. Studené sušené ryby, jež jsem ti dal, dnes žvýkat k večeři nebudeš. Zvu tě na pečeného jesetera."

Každý z nich měl jednu velkou rybu, kterou zapíjeli vodou z potoka.

"Jak dlouho jsi sám na cestách, Betaji?"

"Bude tomu skoro rok."

Dubkobez pochvalně zamručel. "Na každého nepřítele sám, při každém lovu sám. Když nemáš štěstí a zvěř ti utíká, nikdo se s tebou o jídlo nepodělí, nemám pravdu? A když skolíš medvěda, sám ho musíš sníst. A přitom ještě cestuješ. Kam právě míříš?"

"Hledám odtud cestu na východ. Stále podél té proklaté skály, která mě vede pořád na sever. Jako by to byla stěna, co od sebe dělí dva světy..."

Při posledních slovech na něj stařec prudce pohlédl. Znovu mu hleděl přímo do očí, ale tentokrát jako by se díval mnohem hlouběji, snad na samé dno jeho duše... Odvrátil se a zmateně zavzpomínal:

"Cože jsi to říkal? Aha, hledáš cestu na východ. Tak to máš štěstí, že jsi mě potkal, jinak by ses plahočil snad ještě týden. Široko daleko není žádný průchod, jen tahle jeskyně prochází skálou ve směru, který potřebuješ. Je dost dlouhá, ale zabloudit bys neměl."

"Výborně, nečekal jsem, že právě tvá chatrč mě zavede na správnou cestu."

Dubkobezova tvář zvažněla. "Jenom dej pozor, příteli, protože některá místa v té jeskyni jsou trochu... matoucí. Na chvíli bys mohl ztratit orientaci, mít pocit, že ses najednou ocitl někde jinde, než jsi chtěl... Ale neměj strach, není to nebezpečné. Zabloudit nemůžeš, stačí jen jít za denním světlem."

"Nemám strach, Dubkobezi."

Když si nacpali břich, Betaj popošel k oknu a hleděl ven, na potůček prodírající se skalami, na daleké hory a slunce, jež se k nim neodvratně blížilo. "Stmívá se, Dubkobezi. Netěší mě představa, že dnes v noci zase budu spát na tvrdé skále a po těle mi polezou mravenci. Můj kuň se uvelebil ve stínu pod vysokou podlahou tvé chatrče. Tvé lože jistě není tvrdé jako kámen."

Stařec neodpovídal.

"Chceš za nocleh tenhle úplně bílý solný kámen?" navrhl Betaj.

"Svou sůl si strč za klobouk," odvětil Dubkobez. "Věz, že do svého domu nepouštím na noc tuláky, které sem zaneše vítr. Ať už se mi zamlouvají, či ne."

"Nevěříš mi, starce, přestože já tobě věřím," řekl Betaj dotčeně. "Nech tedy alespoň projít mého koně tvými dveřmi, ať se s ním vydám do jeskyně, než mi to znemožní tma."

Když po chvíli vedl koně po schodech, starý muž s omluvným úsměvem pravil: "Odsedlej to zvíře, dneska už nikam nepojede. Nemám tu pro něj sice nic lepšího než to, co si sám našel, ale pro tebe mám dobrou postel - až ráno odjedeš, abys neřekl, že Dubkobez byl škrt."

Byl potěšen, když mu stařec přidělil jediné lůžko, které leželo v dřevěné části příbytku - lóket vysokou dřevěnou postel vystlanou kožešinami. Betaj tak mohl dozírat na koně a probudit se v případě, že by v noci poblíž slídili vlci. Dubkobez odešel spát kamsi do jeskyně, ale předtím Betaje důrazně napomenul:

"Nezkoušej opouštět chatrč mým směrem, dokud se neprobudím. Pokud bych se vzbudil a slyšel tě slídit u mě, bylo by s tebou zle. A já mám zatraceně lehký spánek."

Betaj udiveně kroutil hlavou. "Jsi nemocný nedůvěřivostí. Kdybych ti chtěl ublížit, dávno bych to již udělal a nečekal bych, až usneš."

"Mýlíš se, příteli. Myslel jsem, že už jsi pochopil, že nejsem obyčejný stařík."

Betaj mu nevěřil ani na chvíli. "A kdo tedy? Snad kouzelník? Nebo bůh? Dokaž mi svou neobyčejnost!"

"Nepotřebuji ti něco dokazovat," zněla odpověď, "chtěl jsem tě jenom varovat, kam dnes v noci chodit můžeš a kam ne. Ačkoli věřím, že není třeba hrozeb."

"Poslyš, do té jeskyně pro mě za mě chodit nebudu, ale na tohle ti neskočím. Znal jsem jednoho, který si hrál na poloboha a špatně skončil. Jeho hlava se asi stále suší na slunci před chatrčí válečníka, kterého tehdy jakýmsi nedopatřením neudeřil plánovaný blesk z nebes. Povídám, že na světě není jiné zbraně, která by dokázala porazit silnou ruku s ostrým mečem, než ještě silnější ruka s ještě ostřejším mečem. A je to tak dobře, jinak by svět vzali do rukou starci a otřásali by jím v základech, dokud by se nerozsypal."

Když pocítil, že se nechal unést proudem zlostně pronášených myšlenek, zarazil se. "Neber má slova vážně, nechtěl bych urazit svého hostitele. Slibuji, že splním, oč žádáš."

Dubkobež pokýval hlavou. "Ostrá a na první poslech chytrá slova. Jistě nejsou z tvé hlavy. A je v nich nadutost nevědomých." Odvrátil se a cestou zpět si mumlal: "Snad bude pro tebe dobře, nepoznáš-li nikdy pravdu..."

Den druhý

K ránu se Dubkobež probudil dříve než obvykle. Cosi jej vzbudilo. Od východu, z hloubi jeskyně, sem přicházel hluk, stěnami chodeb nesčetněkrát lámaný do nesrozumitelného hučení. Když se posadil, všiml si, že z vedlejší komnaty vyšla jeho schovanka.

"Slyšíš to taky, Zeo?" oslovil ji šeptem.

"Ano, strýčku. Mužské hlasy. Probudily mě, právě jsem tě šla na ně upozornit."

"Akrusovi lovci to být nemohou, ti jsou teď na západě. Že by tedy ten cizinec?" zabrumlal nevěřícně a vykročil opatrně na chodbu. Oproti zdejšímu šeru se dřevěná část příbytku zdála takřka koupat ve světle rozbřesku. Betaj ležel klidně na posteli a bezpochyby dosud spal. Nebylo divu, vždyť muž jeho zrna sotvakdy přijde k lepšímu lůžku.

Hlasy se ozvaly znovu, o poznání blíž. Dubkobež popadl kuši a s vypětím sil napnul tětivu. Zpod lůžka vytáhl nůž a zastrčil jej za opasek.

"Nemám vzbudit toho muže, strýčku?"

"Ne, raději ne," řekl stařec nervózně. "Kdo ví, jak by se zachoval, kdyby tě uviděl. Ztrať se na lůžko, děvče!"

Běžel chodbou směrem, odkud slyšel hlasy, s kuší připravenou k výstřelu. Srdce mu bušilo o závod. Ani si nevšiml, že Zea běží za ním. Snad ještě není pozdě, vířilo mu hlavou. Jenže věděl, že v jistém smyslu již pozdě je.

Museli zmírnit a opatrně našlapovat. Zdálo se, že vetřelci jsou dva, ledaže by tam byli ještě další, kteří dosud mlčeli. Jejich řeč byla zcela cizí - nejspíš to byli Tsakooni. Bylo vidět světlo z jejich pochodní, slyšet jejich blížící se kroky. Ano, již byli za Branou. Možná si však ani neuvědomovali, že jí prošli. Vlastně na tom nezáleželo, tak jako tak se teď blížili po této straně k východu. Usoudil, že jeho největší šancí je zastrašit

je.

Právě se ubírali rovnou chodbou se stoupající podlahou, když se na jejím vrcholu vztyčil Dubkobež v impozantním gestu, s nohama široce rozkročenýma, varovné znamení v jedné ruce a namířenou kuši v druhé.

"Táhněte k čertu, cizáci!" řval mocným hlasem a jeskyně jeho hřímání umocňovala. Nebylo důležité, že jeho slovům nebudou rozumět. Ti dva se viditelně vylekali. První z nich učinil prudký pohyb, aby se chránil štítem. Druhý ustoupil o krok a vyjeveně zíral. Jak si však Dubkobež uvědomoval, jediná věc, která jeho vzhledu ubírala na děsivosti, byla právě kuše, již držel v pravé ruce, protože tím na sebe prozrazoval, že žádnou hrozivější zbraň nemá.

"Táhněte k čertu!" opakoval a věda, že jeho slova mohou rychle ztratit sílu, rozhodl se kout železo, dokud je žhavé. Jeho staré, ale dosud jisté prsty stiskly spoušť a vymrštěná šipka zajela hluboko do břicha jednoho z vetřelců těsně pod štítem. Muž se se záupněm překotil na zem, zatímco jeho společník zvolil útěk. Zraněný měl však podle všeho výdrž. Převrátil se na bok a začal se s šipkou v těle rychle plazit směrem, odkud přišel. Dubkobež kráčel zvolna za ním. Když se zraněný doplazil k Bráně, zjevně seznámen s jejími projevy si lehl na výstupní plochu a nechal své tělo odnést na druhou stranu v marném domnění, že si právě zachránil život. Odkudsi ještě zazněla štavnatá kletba a potom vzdalující se klopýtání. Dubkobež si setřel pot s čela. Bezprostřední nebezpečí bylo pryč.

"Tys je slyšela," pravil tichým hlasem. "Byli to Tsakooni, vid'?"

"Ano, strýčku, byli to oni. Rozuměla jsem jim. A poslední, co jeden z nich řekl, bylo: 'Ještě se vrátím!'"

Bál se toho po celou dobu, po celých těch čtyřicet let. A teď se to stalo. Z lidí venku nikdy neměl velký strach. Ale bál se, že jednou přijdou ti z druhé strany. Objeví vchod i Bránu a půjdou dál. A on je nezastaví.

Když míjeli místnost, v níž dnes v noci spala Zea, Dubkobež jí šeptem nakázal, aby se tam zase ukryla. Třebaže nerada, poslechl.

Betaj byl na nohou a oblečený a netrpělivě postával na okraji jeskyně. "Bohové, co jsi to tam vzadu křičel? Stěží jsem se ovládl, abych se tam nerozběhl s mečem v ruce. Pak jsem si řekl: zákaz je zákaz."

"Dobře jsi udělal, synu," řekl stařec. "Jedině bys mi tam

překážel. Občas k ránu je třeba vstát a vymýtít z jeskyně všechny zlé duchy, kteří by se tu mohli usídlit. Jsem totiž tak trochu kněz."

Škoda, že nebylo rozumět slovům, která vykřikoval, říkal si Betaj, protože tón jeho hlasu zněl, jako by bojoval o život. Na tom muži je skutečně něco neobyčejného. Nejspíš je to jeho šílená mysl. Každý starý samotář musí být trochu šílený.

"Snad je dobře, že dnes ráno odcházím," řekl pak Betaj nahlas, "nebudu tě dál rušit v tvých rituálech. Děkuji ti za nocleh a za cennou radu na cestu. Nechť tento příbytek nenavštíví žádný zlý duch."

"Počkej ještě, není přece kam spěchat," řekl Dubkobez. "Snad se starým Dubkobezem ještě posnídáš, než se rozloučíš."

Betaj po kratičkém váhání souhlasil. "Pozvání k jídlu nikdy neodmítnu. Co to bude? Nějaká ryba?"

"Nikoli," usmíval se Dubkobez, "pšeničné placky. Měl jsem je k snídani už včera, ale několik jich zůstalo na dnešek."

Stařec si nevymýšlel. Zašel do jeskyně a přinesl skoro plnou mísu placek.

"Viděl jsem tvé pole pšenice," říkal Betaj s plnými ústy. "Sotva pět krát pět sáhů. Neříkej mi, že tohle ti rodí tolik zrna, aby ses mohl každé ráno cpát plackami."

"Všeho, co mám, mám dost...", řekl Dubkobez a víc k tomu nedodal.

"Mluvíš v hádankách - zkus být upřímný jako já. Pověz, koho nebo co skrývá tvá jeskyně v místech, kam přede mnou mizíš a odkud nosíš jídlo? Hádám, že to bude nějaký všemocný démon, kterého jsi zkrotil. Nebo snad ubrousek 'prostři se'?"

"Kdyby tomu tak bylo," smál se Dubkobez, "nenabízel bych ti tu den starý chleba, ale pečené kuře a silné víno. A na oběd, k němuž ti teď mohu nabídnout zase jen rybu z potoka, bychom si dali rovnou pečené selátko a zapili je dobrou medovinou."

"Chceš snad, abych tu zůstal ještě do poledne?" tázal se Betaj překvapeně, aniž by ovšem přehlédl, že jeho hostitel se opět vyhnul odpovědi. "Nejsem zvyklý na takové pohodlí, mohl bych z toho zchoulostivět."

"Jen si klidně dopřej ten krátký přepych, toulavý vlku! Co jsem řekl, to platí. A můžeš tu zůstat rovnou do zítřka."

"Nepřeháněj, otče, nikomu z nás by mé setrvávání neprospělo. Ale do oběda zůstanu. Teď se však na chvíli půjdu rozhlédnout po kraji. Svrbí mě zadek, když dlouho sedím na něčem, co se nehýbe."

Ten stařec se mu zdál čím dál tím záhadnější. Přitahoval ho a odpuzoval zároveň. Vzbuzoval jeho zvědavost a přitom mu naháněl strach.

V poledne se Betaj vracel do srubu s uloveným tetřevem. Když stoupal po posledních kamenných schodech a otevíral dveře, zvedl se vítr a jehličky ve větvích borovic tiše naříkaly: *už nikdy se nevrátíš...*

Srub byl prázdný, Dubkobez byl patrně buď venku, nebo se tiše zdržoval kdesi uvnitř jeskyně. Tichá, vyzývavá temnota

kamenného jícnu dráždila a Betaj se nechal v mžiku zlákat, rozhodnut učinit konec starcovu tajnůstkářství. Udělal několik opatrných kroků chodbou, pak několik dalších... odbočil doleva... a tu se před ním cosi mihlo a tichými skoky zmizelo v temnotě, v prostoru osvětleném jen malým otvorem kdesi ve stropě. Strnul a sledoval tmavou místnost, v níž se ocítl. Byl v ní nábytek a za zády se mu ozvaly kroky.

Byl to Dubkobez a i přes tmu bylo poznat zlobu v jeho tváři. "Říkal jsem ti, abys nelezl, kam nemáš!"

Betaj však nehodlal pokračovat v podivné hře, kterou s ním jeho hostitel hrál. "Kam tedy mohu vkročit?" namítl dotčeně. "Hostíš mě tu málem proti mé vůli, ale nevymezils mi tu víc než kousek dřevěné podlahy! Nechceš mě nakonec donutit vlézt do nějaké klece?"

Ta slova Dubkobez po krátké úvaze uznal oprávněnými. Nakonec provedl Betaje několika prostorami, kde zapálil pochodně, aby si je host mohl lépe prohlédnout. Dvě z prostor obsahovaly stůl a sedátka nebo lůžka, jedna byla plná dřevěných truhel a kožených vaků. Do zbývajících míst však Betaje nepustil ani teď. "Tam opravdu nevstupuj," varoval důrazně, "nechceš-li se střetnout s tím, co je mocnější než jakákoli 'silná ruka s ostrým mečem'."

Tetřeva vykuchali, upekli a snědli. "Ještě než se zase začneš chystat k odchodu," řekl Dubkobez, "přesvědč se, proč bys měl odejít až zítra." Na stůl položil dva poháry s nápojem, jenž měl barvu Betajových očí. Když Betaj ochutnal, byl zcela přesvědčen.

"Do večera je spousta času," řekl Dubkobez. "Pověz mi, odkud pocházíš, a jak to přijde, že se touláš světem."

Betaj popíjel medovinu a vyprávěl. O tom, jak se minulého léta po boku svých dvou druhů vydal na loupežnou výpravu do cizí osady, jak byli zajati a jak se jen jemu podařilo utéci. Jak se vrátil domů, ale jeho rod byl pryč, aniž by po sobě zanechal stopy. Vyprávěl o hledání a dlouhém, bezúspěšném bloudění v cizích krajích. Jeho jazyk byl již těžký jako kámen, když mluvil o své mladé ženě a o dítěti, které se už narodilo bez něj. O tom, jak čekají, ale nedočkají se, protože válečník Betaj již dávno zbloudil z cesty...

Noc proplula jako máchnutí netopýřího křídla, aniž by cokoli narušilo spánek obyvatel jeskyně.

Den třetí

Toho rána Betaj těžko vyháněl tepavou bolest z hlavy. Místo snídaně naplnil Dubkobez dva poháry čajem z neznámých bylinek.

"Chci, abys tu zůstal i dnes," řekl.

"Ne," řekl rozhodně Betaj, "tentokrát musím odjet. A nepřemlouvej mne, už mě tu nemáš čím držet. Tvá medovina je skvělá, ale i její sladkou chutí se jazyk přesytí. Po dvou dnech odpočinku není teď přede mnou nic než cesta..."

Zmlkl, když se z šera jeskyně vynořila postava a blížila se ke stolu. Byla to mladá žena plavých, vzadu svázaných vlasů a nesla misku plnou pšeničných placek. Snad to bylo její nenadálé zjevení, snad její půvab, co Betaje na chvílku omámilo. Usmála

se na něj a k jeho údivu beze slova odešla tam, odkud přišla.

Stařec ho samozřejmým tónem pobídl k jídlu, Betajův pohled však nepatřil dřevěné míse.

"Kdo je ta dívka? Kde se tu vzala?"

"To je Zea. Bydlí tu se mnou již od dětství."

Betaj se domníval, že od toho muže jej už nic nemůže překvapit. Jak teď poznal, mýlil se.

"Proč jsi ji přede mnou dosud ukrýval?"

"Bál jsem se o ni. Táhlo mi hlavou: je to hezká dívka, kdo ví, co by mohlo popadnout tuláka, který rok nezavádil o žádné děvče. Ale až dosnídáš, zavolám ji. Jenže ty vůbec nejíš!"

Betaj si všechny výhrady a podezření, která ho napadala, ponechal pro sebe a pustil se do jídla.

Když Zea znovu přišla a posadila se ke stolu, Betaj ji chvíli mlčky sledoval, nevěda, jak započít hovor. Nakonec se jí prostě zeptal, odkud je a jak se dostala k Dubkobezovi.

Věnovala tázavý pohled starci a Betaj zachytil jeho přikývnutí. "Pocházím z kraje, který leží na druhé straně jeskyně. Jednou jsem do těchto míst zabloudila, ani nevím jak. Strýc mě našel a vychoval."

"To musí být nudný život," popíchl Betaj.

"Nuda je jen lehkým stínem, který vrhá dobré živobytí," hájila se.

"Co je dobrého na věčné samotě se starcem?"

Dubkobez se zamračil. "Uráží mě tvůj neustálý posměch nad mým věkem. Starým se má prokazovat úcta za to, co vykonali v mládí, třeba jen tím, že dosud přežili - tomu tě doma neučili?"

Když po chvíli opět odešla, Dubkobez pokračoval: "Aby sis nemyslel, že nikdy neviděla jiného muže než mě. Občas sem zavítají lovci - stáří přátelé nebo jejich synové. Porozprávíme, vyměníme si zboží... a kromě jiného, než půjdou dál, na západ či na východ, ona má možnost se s kýmkoliv z nich obveselit. Ovšem jen do té míry, do jaké chce ona sama - na to mají přede mnou všichni přílišný respekt. Nemysli si, že ji tu držím násilím. Nikoho si ještě nevybrala za stálého druha, pořád se drží u mě. Ona mi pomáhá a já ji chráním..."

Odmělčel se a změnil tón:

"Ale nemohl jsem si nevšimnout, že ty se jí líbíš. Pozorovala tě k ránu, než ses probudil..."

Betaj se na chvíli zasníl. V představách se mu před očima mihl pohyb, který postřehl včera při nedovolené prohlídce jeskyně, potom tvář, kterou na okamžik zahlédl ráno, když rozmrzele otevřel oči ze spánku, a jež se zdála být posledním obrazem snu... a zatím byla prvním obrazem bdění.

Ale něco tu přece jen nehrálo. Jen hloupá krysa se ničemu nediví, když ji krmí slatinou.

"A teď na rovinu, Dubkobezi," vyštěkl, "a již se nepokoušej mě oklamat. Proč mě tu držíš? Čím jsem si zasloužil takové pocty, jakými mě zahrnuješ, když jsi mě tu zprvu ani nechtěl nechat přespat? A co jsi vůbec zač?"

Stařec začal cosi dotčeně brumlat, ale najednou ztichl a

beze slov rozhrabával doutnající ohniště v krbu.

"Dobrá, řeknu ti pravdu - stejně by k tomu jednou muselo dojít - ale bojím se, že to tvůj odchod jen uspíš. Tedy věz: potřebujeme tě tady."

"To už jsem pochopil. Ale proč?"

"Včera ráno sem přišli cizáci z druhé strany jeskyně. Nešťastnou náhodou našli to místo ve skalách - jediný průchod, který dělí Západ od Východu. Byli jen dva a podařilo se mi je odehnat. Bojím se ale, že se vrátí v hojnějším počtu."

Betaj zavrtěl hlavou. "Kam se poděla tvá údajná nadlidská síla? Kam zmizel jejich respekt a kde se vzal tvůj strach?"

"Nevysmívej se mi. Kdysi jsem býval v boji silný, to už je pryč. Jsem jen obyčejný stařík. Nejsem schopen získat vážnost u lidí, kteří nerozumí mému jazyku. Jsou to divocí muži, kteří neznají nic než válku."

"A co chceš ode mě?"

"Abys nám pomohl se jim ubránit. S mečem v ruce," vydechl a vida, že Betaj odvrací hlavu s nevěřícím úsměvem, dodal: "Mám ukrytou spoustu stříbra. Když uspěješ, můžeš si odnést, kolik dokážeš naložit na koně."

"I když tvá nabídka zní neuvěřitelně, po tom všem, co jsem tu zažil, ti věřím. Nejsem však hlupák, abych obětoval život za vaše pohodlí. Mám pro vás lepší návrh: Seberte si svá zavazadla a zmizme odsud, pokud se mají ti cizinci opravdu vrátit. Můžete vše naložit na mého koně."

"To nejde," uklouzlo starci, "nemohu opustit svaté místo."

Když Dubkobež nic dalšího neřekl, Betaj podal nový návrh: "Dobrá, zůstaň si na svatém místě. Pak pro tebe nemohu učinit víc, než odjet a odvést s sebou tvoji schovanku, abych alespoň ji ušetřil zkázy, jejíhož příchodu se obáváš. Jistě ji život těší víc než věrnost svatému místu."

"Tys mě nepochopil, synu. Tohle místo je svaté tím, jak je mocné. Nechci je opustit, protože je přes všechnu svoji moc velmi zranitelné. Bylo by zlé, kdyby se tahle jeskyně dostala do špatných rukou. Pojď."

Dubkobež vstal, uchopil nejbližší louč a vedl ho jeskyní. Prošli několika místnostmi a chodbami a vstoupili do míst, kam Dubkobež zakázal Betajovi vkročit. K Betajovu údivu zde podlaha i stěny byly všude rovné a lesklé jako v paláci. Míjeli temnou místnost se šachovnicovým vzorem na podlaze a s jakýmsi nábytkem. Jedním ze zdobených portálů vešli do další komnaty.

Podél protilehlé stěny se táhla nízká kamenná terasa. Na ní stály dva stojany, každý s jednou velkou hořící svící, a uprostřed mezi nimi, v matném světle, které vydávaly, seděla či ležela v nezvyklé poloze socha ženy v nadživotní velikosti.

Žádný pozemský sochař, ať už by se mu jakkoli zdařilo vystihnout takové proporce těla, nedokázal by vytesat tak podivně vznešenou tvář. Byla plná bolesti a smutku a velké oči svítily do šera jako rubíny naplněné ohněm. Ramena i část hlavy byla neznámou silou doslova vražena do popraskané zdi, jedna ruka se opírala o terasu a druhá se držela za srdce v místě,

odkud z těla trčelo železné ratiště obrovského kopí.

"To je bohyně Memise," řekl Dubkobez, když si Betaj sochu obdivně prohlížel. "Nebyla z kamene, když ještě žila."

"Co ji zabilo?"

"Obr Dukamag. A sám při tom zemřel," odpověděl Dubkobez a ukázal prstem vzhůru: "Nyní tvoří Dukamag strop téhle místnosti."

Betaj si pokoušel srovnat ta divná slova v hlavě. Strop byl nezvykle hrubý, ale nebylo na něm nic, co by připomínalo mrtvého obra. Inu což.

Byla tu zima. Betaj hleděl na sochu a zvolna mu tanul na mysli starý popěvek, který slýchal v dětství.

*Žije kdes panna v jeskyni,
oči má rudé jako krev,
tma její krásu nestíní,
čas nezanechal na ní šev.
Oči a krev má z plamene,
v noci nejde nikdy spát
a střeží bránu z kamene.
A vše, co má, má tisíckrát.*

Nesmrtelnou bdící bohyni, pokud jí vskutku byla, tedy zabilo pouhé kopí, které navíc bůhvíproč stále trčí z jejího těla. Betaj popadl chladnou tyč blízko místa, kde se ztrácela v kamenné soše, aby ji vytrhl.

"Nedělej to!" křikl Dubkobez skoro hystericky. "Když vytáhneš kopí, bohyně vykrvácí!"

"Je přece mrtvá. Kámen nemůže krvácet."

"Myslím, že mrtvá není," vydechl Dubkobez obláček páry. "Jenom není živá, je čímsi uvězněná. A to kopí tam slouží svému účelu. A tys kus vytáhl. Pohleď, cos způsobil, hlupáku."

V otvoru po kopí se objevila rudě světélkující tekutina. Úzký pramínek pomalu stékal po kamenném těle. Vyschl u zdroje dříve, než se jeho čelo zastavilo o dno kamenné misky, v níž se pak nahromadila malá kaluž.

"Božská krev," poznamenal Dubkobez, zvedaje nádobu s fosforeskující tekutinou. "Neobyčejná substance. Není radno jí plýtvat. Každá kapka, která se ocitne v téhle misce, je krokem k hranicím božské nesmrtelnosti."

"Víš toho hodně," soudil Betaj. "Odkud máš ty znalosti?"

"Všechno je to pochopitelně svázáno s mým příchodem sem do jeskyně. Kdysi jsem byl také mlád, byl jsem podobně osamělý tulák jako ty. Málokdo se jím stává dobrovolně, ani já nebyl výjimkou. A když jsem se jednou ubíral skalami, mocné volání bohyně Memise mě sem přivedlo. Na míli daleko jsem slyšel ten žalostný hlas, přišel jsem do jeskyně a spatřil ji, jak umírá. Řekla mi, jak se jí vše přihodilo, pověřila mě, smrtelníka, strážcem její Brány a donutila mě složit přísahu věrnosti. A než se ona a všechny její věci zde proměnily v kámen, řekla, že dokud její oči budou svítit, Brána bude v činnosti."

Betajovi v té chladné místnosti přebíhal po zádech mráz dvojího druhu. "O jaké bráně to mluvíš, Dubkobezi? Snad o tom

průchodu na východ, k němuž jsi mě dosud nechtěl pustit? Co by na něm mělo být v činnosti?"

"Poď," řekl stařec.

Když opustili ta místa, připojila se k nim mlčky Zea s pochodní v ruce. Vydali se jinou cestou znovu do hloubi jeskyně, východním směrem. Po chvíli se zastavili u ústí okrouhlé místnosti. Pruh krápníků ji dělil na levou a pravou část a nevedl odsud žádný jiný východ.

"Tohle je Brána."

"Tohle? Vždyť to nikam nevede!" Betaj učinil krok, aby vstoupil do místnosti, ale Dubkobež ho jemně zadržel. Místo toho tam vhodil svou kráticí se louč a v tu chvíli se stala divná věc. Hořící smolnice po dopadu rychle zhasla a *rozplynula se*.

"Hrome, děvče, posviť přeci blíž. Kam se poděl ten klacek?"

"Prošel Branou," řekla Zea.

"Jakoupak branou?" nerozuměl Betaj. "Prostě zapadl do nějaké díry!"

"Zeo, podej mi pochodeň a vejdi tam, ať náš bojovník konečně uvěří svým očím," řekl Dubkobež.

Dívka učinila několik kroků do místnosti a v tu chvíli se začala před jejich očima rychle měnit. Rysy její postavy se roztekly do hrůzných šedých patvarů, doprovázeny zvukem čvachtajícího bahna se změnily v beztvárovou vláchnou hmotu a neustávajíc v pohybu celá masa nakonec prakticky splynula s podlahou.

Betaj byl šokován. Jeho společník se naopak zdál zcela klidný.

"Vrať se teď zpátky, děvče!" zvolal a okamžik nato se opakoval podobný proces, jenže obráceně a v druhé části místnosti. Když se Zea vracela, Betaj před ní instinktivně couvl.

"Neměj strach, Betaji, jsem to stále já," ujišťovala ho. "A nejsem žádná čarodějnice. Můžeš si to zkusit sám. Ani nepoznáš, že se s tebou něco děje. Je to jen chvilíčka nevolnosti a náhlé zjištění, že ses ocitl někde jinde, než jsi byl před okamžikem."

"Ještě ho nehecuj," napomenul ji Dubkobež, "na průchod je vždycky dost času. Pojďme pryč, ať se trochu vzpomene. Nemělo by to trvat dlouho - třeba těm dvěma Tsakoonům, kteří sem vlezli včera, otrnulo během chvilky. Ti Tsakooni, prese vše špatné, co si o nich myslím, jsou přece jen odvážný rod, viď, Zeo?"

Zea se usmála jeho lichotce.

Chvíli poté seděli u stolu a Betaj, jenž se pokoušel srovnat si v hlavě, co mu Dubkobež právě vysvětlil, zamyšleně upíjel medovinu. "A odkud vlastně víš, že ta Brána prochází mezi dvěma odlišnými světy? Z tvých slov se mi spíše *nabízí* domněnka, že to místo pouze zvláštním způsobem spojuje kraj, který leží na západ od skalního hřebene, s krajem ležícím na východě."

"Málokdo, kdo tudy projde poprvé, si toho povšimne,"

vysvětloval Dubkobez, "neboť chodba na druhé straně Brány je spleťtější a plná zataček. Ale když nakonec vyjdeš ven, slunce tam svítí v jiné části nebe než zde. Možná onen kraj i patří do toho našeho světa, ale jistě by trvalo velice dlouho, než bys tam dorazil pěšky či na koni."

"A proč je skrz stěnu slyšet na druhou stranu?" namítl Betaj.

"Ano, to je vsutku podivný jev, který nedokážu přesně vysvětlit. Snad se i zvuk, narážejí na podlahu v místě vstupu, mění ve skálu a zas vystupuje na druhé straně. Ale věřím, že i kdybys měl trpělivost a vhodné nástroje a prokopál do libovolné hloubky stěnu v jakémkoli směru, nenašel bys nic než zase jen skálu."

"Prazvláštní dědictví ti odkázala ta nesvědomitá bohyně. Musela být v pěkné kaši, když se rozhodla spolehnout se na osamělého lovce. A zapomněla, že lidé také stárnou..."

"A teď jsem v té kaši zase já. Kdyby sem Tsakooni přišli, najisto zabijí každého, koho tu najdou, a bohyni budou chtít vytáhnout kopí z těla, nebo s ní provést ještě horší věci. Zahyne Memise a s ní zanikne Brána..."

"Pořád ale nevidím, co je tak skličujícího na tom, že nějaké dva světy přestanou být spojeny."

"Nevím, co by se stalo," řekl Dubkobez, "ale mám z toho strach, veliký strach. Ta Brána je možná jedním z pilířů, na nichž stojí svět. Když umírala, kladla mi na srdce velkou důležitost mého poslání. Prosím, Betaji, učiň to pro její krásné oči."

"Ano. Udělám to," souhlasil nakonec Betaj, "i když nevím, co je tak krásného na dvou rubínech bez panenky. Počkám tu tři dny a tři noci, déle ne. Pokud do té doby vetřelci skutečně přijdou, s nabroušeným ostřím se postavím do té chodby a všechny je zabij u - pro ty krásné oči." Jeho pohled přitom zabloudil k plavovlasé dívce.

"Tak mě napadá," řekl zvesela Dubkobez, když dolil Betajovi pohár a do oka mu padl jeho meč, "do jaké míry s tím vlastně umíš zacházet?"

"To se ptáš brzo," poznamenal Betaj. "Nicméně, troufl bych si to rozdat s kýmoli, na koho mi ukážeš."

"Líh a přítomnost žen mámí mužský jazyk. Chvástáš se."

"Ne víc, než ses svou mocí chvástal ty. Ale bojím se, že ti to nebudu moci dokázat. Mou jedinou šancí je bojovat v úzké chodbě, aby mě nemohli obklíčit. Na to je však můj meč příliš dlouhý, nemohl bych se pořádně rozmáchnout."

"To je zlé," řekl Dubkobez. "A jak dalece je ti blízké zacházení s kopím?"

"Daleké," zněla znepokojivá odpověď. "Ale zkusím to s ním, máš-li tu nějaké."

Betaj byl příjemně překvapen, když v Dubkobezově arzenálu se kromě kopí a několika oštěpů a seker našly dva velké štíty, dvě kuše, spousta nožů a dýk různé velikosti, železná přilba s koženým chráničem obličeje a dokonce krátká kroužková košile,

sice stará a trochu děravá, ale padnoucí dobře na tělo.

Na začátek úzké chodby vedoucí k Bráně umístili velkou truhlici a vyplnili ji kameny. Kameny napěchovali též mezi truhlu a zdi a vše upevnili silnými trámy kladenými napříč. Zátaras jim sahal jen něco málo nad pás, ale zdál se pevný.

Stavbu druhé, výstražné barikády, již navrhoval Betaj a která by blokovala celý vchod těsně u Brány, Dubkobež rázně zamítl. "Rozbili by ji, aniž bychom s tím mohli něco dělat, a potom by jim sloužila jako štít před našimi střelami. Šetřme si raději síly."

Střídali se na hlídce, sedíce za barikádou zachumláni do kožešiny. I Zea si vynutila svou směnu.

"Nikdo nepřijde, čekáme tu zbytečně," řekl otráveně Betaj.

"Přijdou," nesouhlasila Zea, "a bude to ve dne. Budou se bát tmy - už tak mají z Brány dost nahnáno."

"Přijdou, ale v noci," tvrdil Dubkobež. "Vědí, že jejich soupeřem je jen člověk. Počkají si, až usne."

Nenechali na sebe dlouho čekat. Sotva zapadlo slunce, Zea na hlídce zaslechla vzdálené četné kroky, vycházející z hloubi chodby. Přispěchal Betaj se svou přilbou na hlavě, oblečen ve vypůjčené kroužkové košili a opásán dýkami. Krátké kopí s velkým železným hrotem držel v obou rukou a přitom si levou ruku chránil malým štítem. Za Betajem se přihnál Dubkobež s přilbou a kušemi a rozhodnými slovy vykázal Zeu z chodby.

"Zůstanu," řekla prostě a stařec již nic nenamítl.

Hluk nabýval na intenzitě, ozvalo se několik výkřiků.

"Soudím, že právě zažívají svou první zkušenost s Branou," řekl Dubkobež.

Konečně byli na dohled. Ve světle několika pochodní, jimiž si svítili na cestu, se zjevilo pět, deset polonahých ozbrojených postav, na další nebylo vidět. I oni si teď povšimli loučí osvětlené barikády na vrcholu stoupající chodby. To však již dva šípy z kuše našly svůj cíl. První z vetřelců se s výkřikem zhroutil, další se popadl za zraněnou ruku.

"Na," řekla v tu chvíli Zea a podala Betajovi dřevěný kelímek s rudě zářící tekutinou. "Vypij to. Přišel čas k tvým činům."

"Božská krev?" pojal Betaj podezření a Zea kývla. I Dubkobež, pachtící se s napínáním kuše, pobízivě kývl, když se naň Betaj tázavě podíval.

Ta tekutina v něm budila strach. "Co to se mnou udělá?"

"Uvidíme. Sám jsem to nikdy nezkoušel a neznám ani nikoho, kdo by to zkusil. Ale nemůže to být škodli -"

"Pak to nebudu pít ani já," odmítl Betaj a jeho hlas zanikl v řevu útočníků. Vztyčil se za barikádou, připraven čelit zástupu vetřelců, jenž se valil jako záplavová vlna.

Betaj se rozmáchl, rychle a zeširoka, a prudce bodl. Narazil do měkkého. Než kopí vytrhl z těla prvního útočníka, druhý se již sápal na zátaras. Nemohl se přitom krýt a Betaj mu probodl hrdlo.

Vzápětí mu však jiný muž vrazil kopí do boku. Tělem mu

projela strašlivá bolest a Betaj klesl na kolena.

Protivník chtěl kopí vytáhnout, ale hrot se zapřičil o drátěný výplet. Betaj neváhal, vzchopil se a vrazil mu své kopí do prsou.

Něco velkého se mihlo přes zátaras a srazilo ho k zemi. Těžký chlap, který ho zalehl, se rozmáchl k ráně.

Betaj se prudce překulil a sáhl po dýce. Pak se oba vzájemně bodli. Zatímco do něj železo projelo shora od ramene, Betajova čepel prorazila zdola cizí bradou do úst.

Když se vzpamatoval a ohlédl, na tvář mu nenadále vystříkla něčí krev. Stál před ním Tsakoon s hrdlem prostřeleným Dubkobezovou šipkou, a než bezvládně přepadl na záda, upustil nůž, jímž málem udělal Betajovi smrtelnou ránu do zad.

Betaj popadl své ležící kopí a čekal další útok. Zástup před ním se však zavlnil nejistotou. Tsakooni, zmateně na sebe cosi pokřikující, začali vyklízet úzké bitevní pole a před hrozícím hrotem Betajova kopí raději nechali raněné a mrtvé na místě, kde zůstali. Když se vzdalovali chodbou, s hlasitými výkřiky nenávistně bodali zbraněmi do vzduchu. Ještě poté, co zmizeli obráncům z dohledu, jejich výhrůžky zněly chodbou. Betaj dosedl na zem a těžce popadal dech.

"Dorazte... raněné...", vyřázel ze sebe, když mu Zea vytahovala čepel z ramene, "a jednoho odveďte k ohni. Vyškvařte z něj tuk a přiložte mi ho na rány... Ještě se vrátí, vědí, že jsem raněný."

Zatímco Dubkobez hlídal, Zea učinila, jak jim řekl. Do té doby se žádný Tsakoon neobjevil, jen občasné ozvěny jejich hlasů v dáli dávaly tušit, že ještě nemají dost.

Noc plynula, Betaj ležel opřen o zátaras a cítil, že přestože odpočívá, slábne.

"Neustupuj!" nabádal ho Dubkobez - má mu snad vyhovět a urychlit tak konec, neodvratný a železně skutečný? Ne. Bude se bojovat, dokud to půjde.

Svět se zúžil, vtěsnán do šířky čtverhranné chodby. Betaj vnímal změn stínů a kovových pablesků a vyhýbal se jim. Vnímal siluety těl - sekal do nich a narážel. Vnímal pach potu, vlhkost krve tekoucí po těle, dmutí plic a zběsilý tlukot srdce. Jeho srdce bylo bouřící sopkou v horách, hromovým mrakem v bouři. Rozlévalo vlny po celém těle, poroučelo jeho dechu, vládlo jeho pohybům, vzývalo jej k tanci s nepřítelem. K poslednímu tanci, kde krev a síla potečou proudem do úplného vyčerpání.

Pod zásahem kopí do prsou se odpotácel několik kroků dozadu. Nemyslel na blízkost smrti - věděl o ní.

Nejbližší Tsakoon se vrhl vpřed, aby ho rychle dorazil, ale klopýtl a další přepadl přes něj. Betaj toho nevyužil. Místo toho natáhl dozadu levou ruku, z níž kapala krev jeho i cizí a na níž mu teď chyběly pŕlky dvou prstů, a křikl: "Božskou krev! Dejte mi tu božskou krev!"

Jeho prsty zachytily dřevěný kelímek a on se zhluboka napil.

Strašlivý plamen se na okamžik vzedmul v jeho plicích a hrozil, že jej sežehne zevnitř. Když ten žár utichal, jeho krev

se podobala příboji. Srdce zcela uvolnilo rytmus svého tance, jako by roztrhlo okovy, do kterých dosud bušilo bezúspěšně, a začalo rozlévat nepoznanou sílu do celého těla.

Oba čelní Tsakooni se mezitím sebrali ze země, první z nich se již podruhé chystal zasadit Betajovi poslední ránu. Nechal se však předejít - jediným úderem mu rozpoltil Betaj štít a sekl ho do ruky. Plynule navázal švihem, kterým uťal Tsakoonovu překvapenou hlavu. Překročil mrtvolu a rozmáchl se proti novému soupeři, prorazil jeho kryt a sekl ho hluboko mezi krk a rameno. Hladce zbraň vytáhl, vykryl nevýrazný útok z boku a oplatil ho silou bucharu. Prudce se opřel do prvního ze zbývajících protivníků. Muž s heknutím prolétl dozadu a srazil několik svých druhů. Jediný z Tsakoonů, který zůstal v tu chvíli na nohou, na něj zaútočil kopím, ale Betaj zastavil zbraň štítem a přesekl ji mečem. Přiskočil k nepříteli, švihl levačkou a hrana štítu přirazila lebku s křupnutím ke skále. Dokončil otočku sekutím meče a na zem odpadla cizí ruka.

V tom muži se musel zhmotnit démon. Pod vlivem tak drastického výkyvu vah zbývajících Tsakoony konečně opustila odvaha. Kdo mohl, utíkal. Kdo nemohl, alespoň lezl.

Na zemi v chodbě leželo přes tucet mrtvých. Mezi nimi seděl Betaj a ztěžka popadal dech. Zea k němu přiklekla s hrstí listů a obvazem v ruce. Přestože krev z něj tekla mnoha ranami, jeho nepřítomný pohled prozrazoval, že tělesnou bolest nevnímá.

Den čtvrtý

K snídani snědli den staré pšeničné placky a k obědu - Betaj neměl chuť se tomu divit - tetřeva velice podobného tomu, jakého měli včera. A večer nastalo nové peklo.

Dva první vetřelce Betaj zneškodnil, než se třetímu podařilo překonat zátaras. Betaj zabil i jeho, ale vrhl se naň další soupeř, zranil jej hlubokým řezem do stehna a donutil ustoupit od obranné linie do prázdné chodby. Když soupeř klopýtl pod náparem svých druhů tlačících se zezadu, Betaj mu zabodl kopí do zad. Nechal v něm však zbraň nenávratně vězet, protože musel rychle znovu ustoupit.

Chodba tu již nebyla dost úzká pro úspěšnou obranu - i v nejužších místech mohli Tsakooni útočit v dvojstupu. Betaj tasil meč a zasadil těžkou ránu muži vpravo. Protiútok zleva kryl štítem, ale když se napřáhl proti dalšímu soupeři, jiný Tsakoon mu sekerou prosekl druhé rameno. Vyjekl bolestí a znovu ustoupil. Za zády slyšel couvající kroky těch, jejichž životy se pokoušel bránit, a začínalo mu být zřejmé, že se mu to nepodaří.

Den šestý

Probudil se na dřevěné posteli, přikryt kožešinami. Poblíž seděl Dubkobez s obvazem na hlavě a otočen zády k němu přikládal do krbu. Přišla Zea a všimla si, že je vzhůru.

"Spal jsem dlouho?"

S úsměvem přisvědčila.

"Takže už se nevrátili..."

"Věřím, že na to ani neměli pomyšlení," soudil Dubkobez. "Porubal jsi jich tolik, že se den, kdy se ti zbylí vrátí domů, budou všichni každý rok sypat popelem. Dlouho se bude u tsakoonského ohně vyprávět o strašlivém démonu z jeskyně, v které se člověk mění v kámen."

"To ta božská krev...", vzpomínal Betaj s námahou. "Abych ochránil bohyni, potřeboval jsem její sílu. Snad bys mě při obraně ani nebyl potřeboval, Dubkobezi, kdybys byl znal účinky toho elixíru."

"Tolik si zase nevěřím," řekl stařec, marně se snaže při vstávání narovnat páteř. "Já tu medicínu používám raději zevně, pokud je to třeba. Nenalít ti ji na rány, vykrvácel bys tam během chvíle. Ani bys nevěřil, na kolik kousků ses po té mele hrozil rozpadnout. Díky té tekutině sis pár dní pospal -to je cena za její hojivou sílu. Jsi teď skoro zdrav, ale dnes se ještě nepokoušej vstávat."

Dalšího rána Betaj sám vstal z postele a uviděl Zeu, kterak právě peče pšeničné placky k snídani. Bodře jí položil ruku na rameno.

"Zdalipak víš, panenko, že zítra odjíždím do dalekých východních krajů? Za tu dobu, co zde přebývám, jsem od tebe nedostal jedinou hubičku."

Zea se stydlivě zasmála, ale po krátkém *zaváhám* mu dala vášnivý polibek. "Myslela jsem," nadhodila potom, "že sis to rozmyslel, teď, když víš, že cesta na východ vede úplně jinam, než by se dalo čekat..."

"Dlouho jsem chodil po cestách obyčejných a výsledkem bylo, že jsem se dočista ztratil. Teď se vydám na cestu neobyčejnou. Možná, že právě ona mě dovede zpět. A když ne, vrátím se znovu sem... pokud se zase neztratím."

"Nespěchej s průchodem, synu," pravil Dubkobez hned po snídani. "Nespěchej, dokud se nedozvíš, čím Brána ve skutečnosti je."

"To už jste mi přece vysvětlili," namítl Betaj. "A zda jste mi řekli pravdu, se dozvím, až to sám vyzkouším."

"Tak pojď," řekl Dubkobez. V jedné ruce dosud držel pohár medoviny, druhou svíral Betaje jemně za loket a vedl ho jeskyní: "Jistěže bych mohl - teď, když je po všem - mlčet, zítra se s tebou rozloučit a nechat tě bez varování projít Branou. Ale tys mně a Zee zachránil život, proto bych tě rád stáhl ze scestí, do něhož jsem tě zavlekl. Poznej tedy poslední tajemství Brány."

Stáli v komnatě s kamennou bohyní. "Říkal jsem ti, že i to kopí zde má svůj účel," řekl Dubkobez a otočil tyčí kolem osy. Na okamžik se zdálo, že socha ožila. Její oči se pohnuly a hleděly teď směrem dolů, zbytek těla však zůstal beze změny.

"Právě jsem zajistil, aby se věci, jež mají projít Branou, tvořily u východu o něco dříve, než zaniknou u vchodu," vysvětlil pak. Betaj z toho nebyl příliš moudrý, ale přešel to mlčením. Poté komnatu znovu opustili a zamířili k Bráně.

Zastavili se opět u vchodu, aniž by vstoupili do místnosti.

"Teď dávej pozor," řekl Dubkobez a pohár, jenž stále držel v ruce, položil na podlahu a za okamžik jej znovu zvedl.

"Ještě jednou," dodal pak a zopakoval tentýž úkon.

"A ještě," řekl a znovu pohár položil a zvedl.

"Není mi jasné, co tím sleduješ," řekl Betaj.

"Zeo, dojdí pro ně," pokynul stařec dívce a ta se na nic neptala a vkročila do místnosti. Okamžik tam stála a čekala, než se jejího těla chopila ta zrůdná proměňující síla. Její rysy se odpudivě roztékaly, až se z nich staly jen drobné hrbolky kamene v podlaze. Když veškerý pohyb ustal a chvíli se nedělo vůbec nic, do Betajovy mysli se opět vetřela neodbytná představa, že skála Zeu pohltila navždy. Pojednou se však velký krápník v druhé části místnosti začal pohybovat. Rychle nabýval hrubých lidských tvarů, ty se stále zjemňovaly a nakonec stála v místnosti stejná žena, jaká do ní vkročila před chvílí. S tím rozdílem, že teď Zea držela v rukou tři poháry.

Nádoby byly nachlup stejné jako ta, kterou Dubkobez před chvílí v podivném rituálu pokládal na zem a zvedal a kterou právě s chutí vyprazdňoval do dna.

"Posluž si, chlapče, a napij se třeba ze všech tří - medovina v nich je pravá, ač je stará teprve několik úderů srdce. Podívejme, jeden pohár je prázdný. Nu, to se občas stává - nejspíš se zhmotnil na nějakém hrbolku, převrhl se a vylil."

Betaj nevěřícně poulil oči. Věci, které se děly "za Bránou", se zdály vymykát veškeré přirozenosti. Nejen, že ta skála přemísťuje předměty do jakéhosi jiného světa, ona je i množí! Hnán zvědavostí učinil Betaj krok do místnosti. Sotva však došlápl, stařec jej strhl zpět.

"Zadrž, synu! Nedělej to, dokud se nedozvíš vše! Abych ukojil tvou zvědavost, mohu ti říci, že na druhé straně není nic než místnost podobného tvaru, ale zrcadlově obrácená. Vede z ní chodba, která ústí do podobné krajiny jako ta naše. Nevstupuj však do Brány, sic nebudeš mít ani příležitost toho litovat. Až ti vypovím o její podstatě, můžeš vkročit - pokud budeš ještě chtít."

"Je snad svět za Branou vodním odrazem toho našeho?" napadlo Betaje. "Najdu tam snad také jeskyni a v ní tebe, Zeu a... sebe?"

"Nikoli," vrtěl Dubkobez hlavou a odváděl Betaje chodbou pryč. "Potíž není v tom, jaký je svět za Branou - ten je prostě jen pokračováním toho našeho. Ta svízel spočívá v samotné podstatě Brány. Ona nepřemísťuje... *ona zabíjí.*"

Betaj mu nedůvěřivě pohlédl do očí.

"Když několikrát uvidíš člověka projít Branou tam a zpět, nenapadne tě pochopitelně nic jiného, než že ta věc ho jednoduše přemístí z jednoho místa na jiné - byť za podivných průvodních jevů. Jenže když jsem objevil ten obdivuhodný trik s otočením kopí, začal jsem o tom pochybovat."

"Co to bylo za trik?"

"Před okamžikem jsi ho přece viděl. Memise - nechť mi odpustí - ve svém současném stavu působí jako záhadný mechanický stroj.

Otočím-li kopím kolem jeho osy tak, že bohyně sklopí oči k zemi, věci, které pak nechám projít Branou, se objeví na její druhé straně o okamžik dříve, než zmizí na jejím vstupu. Když položím na vstup pohár, začne se na druhé straně ihned tvarovat, ale nestihne se ještě rozplynout na této straně, jestliže jej včas zvednu."

"Neuvěřitelné," hlesl Betaj. "Jestli dobře rozumím, chceš tím říci, že si takto můžeš vytvořit... třeba tisíc kopií čehokoli, co máš alespoň jednou!"

Dubkobez kývl.

Teď už Betaj začínal chápat, proč mu zde každý den nabízeli placky a medovinu. V Bráně se skrývá tolik moci, že by snad dokázala obrátit svět naruby, kdyby se jí chopily ty nepravé ruce.

"Brána tedy," pokračoval Dubkobez, "místo, aby přenesla předmět jinam, vytvoří na tom místě ze skály jeho kopii. Původní předmět pak zanikne splynutím se skálou. Vstoupí-li do Brány člověk, skála vytvoří na druhé straně jeho dvojníka, ale původního člověka pohltí, a s ním i jeho duši."

"Zabije ho a místo něj stvoří jiného, stejného...?" tázal se pochybovačně Betaj. "Ale pak je to přece jen stále tentýž člověk! Prostě zanikne a stvoří se ve stejnou chvíli, ale zůstane živ!"

"Proč myslíš, že ve dvou stejných tělech musí sídlit jedna a tatáž duše? Kdybys vkročil a včas odskočil, tvé tělo se zdvojí. Myslíš snad, že budeš vládnout oběma svým tělům současně? Že tak získáš čtyři ruce, čtyři nohy, dvě mysli a ponecháš si nade vším své jediné já?"

"To jistě ne. Byl by to nesnadný život... svrběla by mě jedna záda a já bych se drbal na druhých. Jenže jak můžeš vědět, že vstupem do Brány ztratíš duši? Sám jsi do ní jistě nikdy nevročil... a i kdybys vkročil, nemohl bys po pravdě tvrdit, že jsi ji ztratil."

"To, co bylo kdysi mnou, jí prošlo již několikrát - dokud jsem nepoznal její podstatu. To jediné a poslední, co člověk pocítí, je chvilkové zmatení, když se začne měnit v kámen.

Ten druhý, který z kamene vyleze na opačné straně, má kromě jiného tytéž zážitky v paměti. Přestože se zrodil teprve před chvílí, má pocit, že je to on, kdo prožil celý ten život, který do toho okamžiku ve skutečnosti patřival jinému. Myslí si, že to byl on, kdo právě vstoupil do magické Brány. A když se pak setká s těmi, kteří znali jeho vzor, nikdo nemůže poznat rozdíl - ani on sám."

"To zní přesvědčivě," uznal Betaj. V závěrech, které Dubkobez činil, však bylo něco tak znepokojivého, že bylo velmi těžké s tím souhlasit. "Ale přičítá se to všemu, co říkali všichni moji a jistě i tvoji předkové - pokud jsi nějaké měl. Nemohu být jen tak navždy pohlcen, neboť duše je nesmrtelná. Je také odvěká, proto nemohu být ani stvořen, a už vůbec ne prostě tím, že bude stvořeno mé tělo. Tělo stvořené ze skály zůstane pouze tělem stvořeným ze skály, i když je živé. Protože

nemá duši, není si vědomo samo sebe... jedná se stejným vědomím jako kámen, když padá ze skály..."

Strnul, když si uvědomil plný význam svých slov. Oni Branou prošli - tvrdí tedy o nich, že jsou těly bez duše...

"Mýlíš se, Betaji," vzdychl Dubkobez. "Já - a jsem si jist, že i Zea - ač po mnoha průchodech Branou, jsme si oba sami sebe vědomi. Naše mysl není živou prázdnotou. Oba máme své já, svou duši, i když ti to sotva můžeme dokázat. Měl jsem čas o těch věcech dlouho přemýšlet. Nevím, kam se podělo předešlé já těla stejného tvaru, jako je toto - čili nevím, co je s duší toho Dubkobez, který prošel naposledy Branou. Ale to mé já je teď ve mně a zdá se mu, že je a vždy bylo původním Dubkobezem. Z toho, že mé já existuje, přestože mé tělo vzniklo tak náhlou a podivnou cestou, usuzuji, že toto já sem nebylo žádným způsobem posláno z onoho světa, ale přímo vzniklo v důsledku toho, že bylo stvořeno mé tělo. Na základě nejvlastnější zkušenosti tedy tvrdím, že naši předkové neměli pravdu. Co se chová jako živé, je živé. Co je živé, to má duši. Co bude zničeno, to ji ztratí. A kdo vstoupí do Brány, bude zničen... Jestli však nevěříš, že mám duši, nemohu s tím nic dělat. Ať už tak či onak, změní se tím snad něco na mém jednání, když celá mysl zůstává v těle?"

"Tvým slovům nerozumím," přiznal Betaj, "jsou příliš složitá a jde z nich strach. Ale dosti jsem pochopil a uvěřil z toho, co říkáš o té bráně: Je to smrt, kterou nikdo očima neodhalí... *Skála, která požírá duše.*"

Dubkobez kývl. "Poznal jsi poslední tajemství této jeskyně. Stále máš chuť tudy projít?"

Betaj se mlčky odvrátil.

Večer se Dubkobez naklonil k Betajovi, podíval se mu upřeně do očí a vážně pravil:

"Stárnu, příteli, můj čas se tu pomalu chýlí ke konci. Jsem posledním strážcem Brány a není nikoho, kdo by se chopil její obrany, až Zea osiří a mé kosti spočinou v zemi. Musela to být ruka Osudu, která tě postrčila do těchto míst. Jsi vyjma mne jediným mužem, který zná všechna tři tajemství: Přesun, Zdvojení a Zničení. Mám pocit, že jsi osudem vyvolen jako můj nástupce. Zastav se na své cestě, toulavý vlku, protože jsi dosáhl jejího cíle. Ve jménu bohyně, v zájmu rovnováhy světa, pro klid starcovy duše a pro tu mou dívku, zůstaň tu a staň se Strážcem!"

Betaj byl zaskočen, nepočítal s tím, že by jeho cesta světem skončila tak náhle. Jistě, byla tu Zea, která na něj teď napjatě upírala oči. Byla tu Brána, kterou bylo třeba chránit "v zájmu zachování rovnováhy světa". Ale tam venku byl širý svět a v něm kdesi daleko snad i jeho žena, jíž se možná ještě občas zasteskne...

Váhal. "To není jednoduché, Dubkobezi. Odpovím ti ráno."

Den sedmý

Té noci, brzy před úsvitem, dýchal Betaj vůni dlouhých plavých kadeří, ležících na jeho nahé hrudi. Na jazyk mu právě přišla otázka, jež se mu tam kradla celý předchozí den, ale nějak nebyl čas, aby ji položil: "Poslyš, Zeo, ty všechno

víš, a přesto tě Dubkobez Branou často posílá. Nemáš snad hrůzu z toho, že pokaždé... umíráš?"

"Nemám. Snad je pravda, co o tom říká můj strýc, ale mě neděsí smrt, kterou necítím. Koneckonců, někdo jí musí procházet, aby bylo každý den co k obědu."

"On tě posílá den co den na popravu. Neustále prosívá tvou duši skrz smrt a zrození."

"Ani ty bys už nežil, kdybych tam nešla a nerozmnožila božskou krev. Nechci tím snad říci, že bys měl vděčit za život ty nám. Jen říkám, že je třeba se obětovat, když není jiná možnost."

Betaj tupě zíral do tmy, dosud váhaje, co ráno odpoví Dubkobezovi. Ono rozhodnutí, jež se dosud skrývalo pod skořápkou nejistoty, se však pomalu začalo klubat na svět.

Když ponechá věci tak, jak jsou, bude to znamenat, že nechá to děvče pravidelně páchat sebevraždu. Už to samo o sobě je dostatečný důvod k ráznému činu. A pak... Tsakooni nejsou všichni mrtví. Jsou vystrašení, ale zároveň jistě touží po pomstě. Uplyne rok, dva, deset let, několik se jich v tichosti příkrade Branou, jejich nože se napijí krve spících lidí. Ovládnou Bránu, poznají její tajemství...

Kdokoli se zlými úmysly může přijít i ze západu. Až Dubkobez zemře, lovci, kteří jeskyni občas navštěvují, pozbudou úcty. Touha po zisku je může donutit k nepředloženým věcem.

Kdo pozná druhé tajemství Brány, toho může posednout její moc. Začne množit svůj majetek, za něj si koupí zbraně a vojáky a ovládne s nimi širou zemi kolem. Brána bude chrlít tisíce kopií všech věcí, budou k ní směřovat kupci ze všech zemí světa, budou o ni usilovat vůdcové všech vojsk... Každý bude nakonec mít vše, protože Brána vše rozmnoží. Současné zákony světa se zhroutí a s nimi se zhroutí sám svět. Ne, něco takového nelze dopustit.

Ani kdyby Betaj jeskyni proměnil v pevnost, ničemu by to nepomohlo. Všechno, co člověk vytvoří, je za sto let obráceno v prach. Jedině... jedině nesmrtelná božská moc dokáže bránit takovéto místo.

"Pověz, Zeo, co se ve skutečnosti stane, když bude kopí vytaženo ze sochy bohyně?"

"Strýc říkal... ačkoli si tím nebyl zcela jist... že bohyně by mohla vykrvácet. A když Memise vykrvácí, její oči zhasnou. A až zhasnou, Brána ztratí svou moc a přestane působit... Proč se ptáš?"

Betaj přemýšlel. Ne již o tom, co má v úmyslu, ale o tom, zda to má předem oznámit jí.

"Proč se ptáš?" opakovala naléhavěji.

"Udělám to. Vytáhnu to kopí," řekl a utáhl si opasek.

"Co tě to napadlo?" zhrozila se Zea. "To nesmíš!"

Neposlouchal ji, vstal a zamířil do jeskyně. "To nesmíš!" křičela a stahovala jej za ruku. "Proč bys to dělal?"

"Je to jediná možnost." Šel dál, nedbaje jejích vzlyků, nedbaje zraněného stehna, v němž ho bolestivě bodalo při chůzi.

Ne zachování, ale zborcení Brány zabránil zkáze světa v té podobě, jak jej známe! Pro ten cíl je třeba zapomenout, co tím ztratíme. Když procházel prvním portálem, slyšel za sebou Dubkobezův těžký běh.

Postavila se před vchod do místnosti, zatarasila ho vlastním tělem. "Nedělej to, prosím! Zničíš nás!" Kroky za ním sílily.

Odstrčil ji, až upadla. "Říkalas přece, že je třeba se obětovat, když není jiná možnost. Nech mě tedy učinit, co se musí stát, a já ti slibuji, že bude všechno v pořádku." Stanul před sochou bohyně. Kroky ustaly a vzteklé sípání za zády jej donutilo ohlédnout se.

Stařec na něj mířil kuší. "Jestli se dotkneš toho kopí, zemřeš!" řekl a každé jeho slovo bylo ostrým nožem. Rozhodnutí však již bylo učiněno, nebylo možno ustoupit.

Vrhl se k soše - přemetem, aby tvořil nesnadný terč - a uchopil tyč oběma rukama, ale víc nestihl. Šipka z kuše mu v tu chvíli zezadu prolétla srdcem. Než se sesul na zem, stačil kopí jen maličko vysunout. Ze staré rány vytékal pramínek nové krve. Božské panenky se protočily dolů, k Betajovi.

Zea propukla v zoufalý pláč. Nabrala zářící tekutinu do dlaně a se slzami v očích mu ji lila na ránu. Nebylo to nic platné, mrtvému ani božská krev nepomůže.

I starému muži tekly slzy. V té mladé tváři, v těch světlých očích se zdálo být tolik mužské cti, tolik čistoty. Jestli ne on, pak už nikdo, říkal si Dubkobez ještě předešlého večera. A zatím právě on, se svým přesvědčením, že to, co činí, je správné, byl schopen tak nečekaně zmařit vše, čemu zasvětil život.

Žádný div, že duši dokáže porodit zdánlivě mrtvá skála -vždyť podstata lidského myšlení je totéž, co mysl zvířete. Co je tak skvělého na člověku? Na tom trnitém výhonku síly země, která na rozdíl od něj hubí pouze to, co sama předtím stvořila. Co nemůže nebo nechce ovládnout, člověk raději zničí, a to navíc v pevné víře, že koná dobrý skutek. Jen bohové vědí, kolik kouzelných věcí a míst již zaniklo spravedlivou ranou meče, ranou trestající za to, že mrtvé věci nejsou tak mrtvé, jak by měly být.

Také jsem však člověk, a cítím, že má hlídka se pomalu chýlí ke konci. A až poznám, že přišel čas, sám vytáhnou kopí z toho těla, ať ji to vysvobodí, nebo zabije.

Den šestý

Betaj se náhle ocitl zcela sám v místnosti podobné té, v níž stál před okamžikem. Bylo to zvláštní: vkročil do tamté a najednou stál v téhle.

Druhá strana Brány, uvědomil si. Prošel tedy Branou, ani přitom nic nepocítil. Dokázal to. Skrz zeď teď slyšel Dubkobezův hlas, ačkoli nezaslechl, co říká. Betaj uvažoval, jak se dostane zpět. Nejspíš musí vkročit do druhé části místnosti, oddělené pásem krápníků. Ale než učinil další krok, zamrazilo ho do morku kostí: Zaslechl za *zdi svůj vlastní hlas*.

Poslouchal, jak se on sám na druhé straně zdi baví s Dubko-

bezem. Hlasy slábly, jak za zdí zněly vzdalující se kroky. Začínal si s hrůzou uvědomovat, co se stalo: zmnožil sám sebe, stejně jako Dubkobež poháry medoviny. Je teď svou vlastní kopií. Nikam nepatřící bytostí, stvořenou nedopatřením.

Nešlo mu na rozum, proč se Zea, která sem vstoupila před ním, nezmnožila, zatímco on sám i ten pohár ano. A za žádnou cenu se mu nechtělo vracet a ukazovat se jim... zvláště *ne jemu*. Uvědomil si další nepříjemnou skutečnost: všechno, co zůstalo tam, kůň, zbraně i jídlo, i ta dívka, patří teď *tomu druhému*, jenž je vlastně *prvním*.

Přikrást se potají a rozmnožit si to, co mu patří, by znamenalo projít znovu tou prokletou Branou a riskovat další zmnožení. Pravda, Dubkobež přece otáčel tím železným kopím, než mu demonstroval zdvojovači schopnost Brány - snad by tedy mohl bezpečně projít zpět, kdyby zas Dubkobež kopí otočil do původní polohy. To však nelze poznat.

Z někdejšího majetku mu tedy zbyla jen dýka za pasem... a východní strana světa. Budiž, býval už na tom hůř.

Po chvíli narazil na stezku, kterou staletým používáním vyhloubila zvěř. Betaj II s pudovou jistotou pocítil, že ta stezka míří přímo domů.

ilustroval Karel Zeman